

A metafora mellett például kellő hangsúlyt kapnak az egyébként eléggé mostohán kezelt metonímiák is, de az alakzatok bemutatása sem egyszerű felsorolásként valósul meg, hanem a vizsgált költői eszköz típusainak a felsorolásával indul, ld. a 23. feladatot. Érdekesnek látom a gúny fokozataira rákérdező 30. feladatot is, hiszen egyrészt kutatómunkát, másrészt önálló gondolkodást igényel a szakirodalom alapján megfogalmazni a különbséget a nyílt gúny, az irónia és a szarkazmus jellemzői között, majd pedig eszközeit az idézetekben helyesen felismerni.

A korábbi munkafüzetek kapcsán már említett szerzők mellett (Cs. Nagy Lajos, Gaál Edit, H. Tóth István, Parapatics Andrea) egy egész sor új névvel is találkoztunk. Most is van közöttük a felsőoktatásban régóta dolgozó szakember, de még több a fiatal kutató, akik azonban az idősebb generáció tagjaihoz hasonlóan szívügyüknek tekintik a gyakran elvont nyelvészeti munkának az iskolai gyakorlat (s távlatilag az Élet) számára való hasznosulását. A szórendi munkafüzet 16 társszerzőjét itt nem sorolom fel, de mint újabb szerzőknek, Vigh-Szabó Melindának és Gonda Zsuzsának, valamint a H. Tóth Istvánnal együttműködő Katri-Ann Malinnának és Róth Juditnak a nevét feltétlenül kiemelném; munkafüzeiteik – ahogy már esett is szó róla – mindenképpen megérdemlik a kollégák figyelmét.

A két részletben bemutatott 33 füzet – mint már az első sorokban utaltunk is rá – egyáltalán nem jelenti a Tinta Kiadó e sikeres vállalkozásának a teljességét. Hasonlóan színvonalas munkafüzetek megjelenése pedig – további szűkebb vagy szélesebb nyelvészeti területek gyakoroltatása érdekében – ezután is igen fontos lenne. Az iskolai gyakorlatban való felhasználásukat valamennyi kollégámnak ajánlom, és ahogyan írtam is, az anyanyelvet oktató tanárok mellett az idegen nyelveket tanító tanárok számára is rendkívül hasznosnak tartom őket.

Bodnár Ildikó

Irodalmi túra Szlovéniában és Horvátországban

Manuela Drevenšek et al.

Magyar irodalmi emlékhelyek az Alpoktól az Adriáig

Mađarski književni spomenici od Alpa do Jadrana

Mađarski literarni spomeniki od Alp do Jadrana

Lisztov inštitut – Mađarski kulturni center Ljubljana,

Institut Liszt – Mađarski kulturni centar Zagreb:

Ljubljana – Zagreb, 2023, p. 104

ISBN 978-961-96144-1-9

A magyar nyelv oktatása világszerte nagy kihívások elé állítja oktatóit. Az oktatásnak rendszerint nemcsak a nyelv elsajátítása a célja, hanem a magyar kultúra bemutatása is. Erre több lehetőség is kínálkozik. Az oktatók a magyar nyelvtan és irodalom mellett gyakran film-, zene-, képző-, sőt építőművészeti ismereteket is bevonnak a magyar kultúra megismertetésének szolgálatába. Ugyancsak ilyen céllal, gyakran párhuzamot, közös vonásokat keresnek az egyes országok kultúrája és a magyar kultúra között. Az alábbi kiadvány is hasonló szándékkal készült, a róla írt recenzió pedig az ismeretek közvetítésén túl ötletet szolgáltat a nyelvoktatással foglalkozó kollégáknak is.

A háromnyelvű (magyar, horvát és szlovén) kiadvány alap gondolata Kruzslicz Tamástól, a Ljubljana-i Egyetem magyar anyanyelvi lektorától származik, és miután Kiss Gabriella, a Zágrábi Egyetem magyar nyelvi lektora egyetértett az elképzeléssel, hogy azt közösen valósítsák meg, mindkét egyetem magyarul tanuló hallgatóit (Aleksa Martinović, Manuela Drevenšek, Mihaela Modic, Veronika Lisjak, Tina Raj, Fran Starčević, Jelena Skomrak, Martina Poznić, Vito Radiković) is bevonták a kiadványt előkészítő munkába. Boris Dundović, a zágrábi Hungarológiai Tanszék külső munkatársa mint műépítész-szakértő és grafikai szerkesztő csatlakozott a csapathoz. Az elsődleges cél egy

olyan broszúra összeállítás volt, amely bemutatja a Horvátországban és Szlovéniában található magyar írók emlékét idéző szobrokat és emléktáblákat. Ez az elképzelés az anyaggyűjtés folyamán megváltozott: a broszúra 104 oldalas kiadvánnyá bővült, amelynek fő célkitűzése egy-egy író vagy költő adott helyszínhez kapcsolódó jelenlétét, irodalmi tevékenységét, az emlékhely jellegzetességeit, múltját, az emléktábla, illetőleg szobor állításának körülményeit, az emlékhelyé váló nyilvánítást és annak megvalósítását kezdeményező intézményt vagy személyt mutatja be, esetenként az ezt követő időszak kalandos történetét is. Horvátországban tizenegy helyszínen (Csáktornya, Szentilona, Alsódombrú, Zrínyifalva, Medvevár, Fuzsine, Fiume, Abbázia, Lovran, Korčula és Raguza) kilenc (Fejtő Ferenc, Feszty Árpád, Janus Pannonius, Jókai Mór, Lehoczky Tivadar, Móra Ferenc, Petőfi Sándor, Szabó Lőrinc és Zrínyi Miklós), Szlovéniában öt helyszínen (Maribor, Rohicsfürdő, Vilenica-barlang, Piran és Portorož) öt művész (Esterházy Péter, Kertész Imre, Mikszáth Kálmán, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós) emlékét idézi a kiadvány. Az Előszó és Köszönetnyilvánítás után ábécé sorrendben követik egymást a horvátországi, majd a szlovéniai helyszíneken megfordult írók és költők. A könyv végén Helynévmutató, a kötetben pedig térképvázlatok igazítják el az olvasót a helyszínek megtalálásában, a magyar helynév mellett megadva azok horvát és szlovén nevét is. Ezt követi a Források jegyzéke, majd a képek forrásai, ami azért is fontos, mert minden, a kötetben szereplő író, költő fényképe mellett nemcsak az emléktábla vagy szobor képe, hanem annak környezete: az épület és a környék mai, esetenként múltbeli illusztrációja is látható. Az elsődleges broszúraként elképzelt kiadvány igényes kiállítású és gazdag tartalmú könyv alakjában valósult meg, és nemcsak útikalauzként invitál bennünket egy irodalmi kirándulásra, hanem nagyszámú forrást is tartalmaz, ezáltal lehetővé teszi a kutatások kiterjesztését az illető író életművének más részleteire is.

Már a fentiekben említettek is a könyv értékeit támasztják alá, emellett azonban hangsúlyoznunk kell még egy nagyon fontos tényezőt. A könyv közös munka eredménye: a két magyar lektor munkájába bevonta a náluk magyarul tanuló vagy hungarológiai képzésben részt vevő hallgatókat is, ezáltal a munkafolyamat kisebb projektekben realizálódott. Szeretném kiemelni, hogy az ilyen projekteknek a mai egyetemi képzés szerves részeként jelen kell lenniük az oktatásban. Általuk a hallgatók nemcsak újabb ismereteket szerezhetnek egy-egy témakörből, hanem a kutatás munkamódszereit is megismerhetik, valamint a közös munka hasznosságát is megtapasztalhatják. Az irodalmi emlékhelyek kutatása közben a hallgatók az eddigiek mellett más szempontból is szerezhetek ismereteket a magyar irodalom egyes, tanulmányaik ideje alatt talán nem is említett alakjairól, meg kellett tanulniuk az adatgyűjtés eddigiektől eltérő, újabb módját, megismerni a forrásokat, ahol adatokat szerezhettek és ellenőrizhettek, levéltárakban régi iratokat kellett böngészniük, hogy utánanézhessenek bizonyos információknak. Mindeközben tapasztalatot szerezhettek az összegyűjtött anyag válogatásában, a címszavak írásában és a szerkesztésben. Ily módon fejleszthették problémamegoldó kompetenciájukat egy bizonyos területen. Tapasztalatom szerint ez nemcsak az egyetemi tanulmányaik idején, hanem későbbi munkájuk során is hasznos készségnek bizonyul majd. Ez a másik fontos hozadéka a munkafolyamatnak és a megjelent kiadványnak.

Fölmerül a kérdés: miért épp emlékhelyekkel foglalkoztak a könyv készítői? Manapság hallhatunk olyan véleményt is, hogy emléktáblát állítani régimódi dolog, hisz a mai felgyorsult életben az emberek nemigen érnek rá emléktáblákat nézegetni, vagy azok szövegét olvasgatni, sem a lakóhelyükön, sem turistaként. Az sem valószínű, hogy nyaralásuk közben fölkeresnek olyan úticélt, ahol valakire emlékező tábla áll. Úgy vélem azonban, mindenki megőrül, ha utazáskor, séta közben rábukkan egy-egy olyan emlék-

táblára vagy szoborra, amely híres íróra vagy költőre emlékezteti. Az sem vitás, hogy az emléktáblák bizonyos kulturális értéket is képviselnek. Épp ezért örvendetes az a fáradós, amely eredményeként megjelenhetett a *Magyar irodalmi emlékhelyek az Alpoktól az Adriáig* kiadvány, amelyből értesülhetünk magyar írók és költők Horvátországban és Szlovéniában föllelhető nyomairól.

Végezetül úgy gondolom, ezt a munkát érdemes lenne tovább folytatni. A 250 példányban megjelent könyv bemutatására Zágrábban, Ljubljanában, illetve Mariborban is sor került. A Horvátországra jutott 125 kötet már a bemutatón gazdára talált, így a kiadvány Horvátországban könyv formátumban már nem is elérhető. Éppen ezért úgy vélem, hogy szükséges lenne hozzáférhetővé tenni még több olvasó, mindenekelőtt a két országba látogató magyar turisták számára. Erre ma már van mód, hiszen a világháló számtalan lehetőséget kínál. Fontosnak tartanám egy adatbázis létrehozását is, ahol az irodalmi emlékhelyek mellett föllelhetőek lennének az adott ország egyéb kulturális emlékhelyei is. Nem csak azért, hogy tudjunk róluk. A kiadvány összeállítását megelőzően végzett kutatások arra is rámutattak, hogy az idő vasfoga az emléktáblákat sem kíméli. Fontos volt őket létrehozni, de legalább annyira fontos a karbantartásuk, megőrzésük is. Erre nemcsak az adott művész életműve, hanem az emléktáblák névtelen állítóinak emléke is kötelez.

Ćurković-Major Franciska

Michael J. McCarthy
Innovations and Challenges in Grammar
[Innovációk és kihívások a grammatikában]

London and New York: Routledge, 2021, 172. o.
 ISBN 978-0-367-19836-7 (pbk)

Egy olvasóbarát módon megírt, érdekes könyvet tart kezében az olvasó. Témája a grammatika nyelvelméleti státusának, fejlődéstörténetének, funkcionális alapú modelljeinek bemutatása, a nyelvelméleti részdiszciplína statikus vs. dinamikus vonásainak összevető tárgyalása, a tudománytörténeti fejlődéstörténetében bekövetkezett ütközéspontok, innovációk elemző értékelése, a nyelvreírásban konstatált interfész kapcsolatainak értelmezése a nyelvi rendszer más komponenseivel, valamint a grammatikaelmélet és az alkalmazott nyelvészeti vizsgálatok közti összefüggések argumentatív szemléletű értelmezése. A kötet szerzője, a brit Mike J. McCarthy, akinek komplex kutatói szemléletében meghatározó szerepet játszott és játszik ma is a nyelvi rendszer funkcionális működésének leíró valamint elemző jellegű tárgyalása, az empirikus alapú nyelvi adatok korpusznyelvészeti tanulmányozása, alkalmazott nyelvészeti vénával végrehajtott vizsgálata révén. McCarthy csaknem egész eddigi tudományos pályafutását alkalmazott nyelvészként töltötte. Talán emiatt sem véletlen, hogy argumentációját, bemutató elemzéseit könyvében gyakran kísérik személyes tapasztalataira alapozott kommentjei, ezáltal is könnyen követhetővé és élvezetessé téve olvasói számára mondanivalóját. Korpusz-adatokra épülő grammatika-szemlélete és ezt reprezentáló érvelése szerves módon támaszkodnak a Ronald Carterrel társszerzőségben írt nagy volumenű korpusz-alapú, használat-orientált grammatikájának tényeire (Carter & McCarthy, 2006).¹

Grammatikai vizsgálódása céljainak megfogalmazásában McCarthy, alkalmazott nyelvészként, elveti a grammatikai helyesség validitását, mindenhatóságát. Hangsúlyozza, hogy a nyelvtan a nyelvhasználatban korántsem képez merev sztenderdet, hiszen funkcionálása folyamatos mozgásban van, működését

¹ Itt jegyzem meg, hogy könyvét kutatótársa, Ron Carter emlékének szenteli.